

УДК 378

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/57-1-40>

Анна ДИНОВИЧ,

orcid.org/0000-0002-8678-3311

асистент кафедри теоретичної та прикладної лінгвістики

Державного університету «Житомирська політехніка»

(Житомир, Україна) anyash26@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕДУР ОЦІНЮВАННЯ Й АКРЕДИТАЦІЇ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ НІМЕЧЧИНИ

У статті охарактеризовано дефініції понять «оцінювання», «акредитація», «програмна акредитація», «системна акредитація», «альтернативні методи», «самоакредитація», «Акредитаційна рада», «агенції»; проаналізовано характерні особливості та відмінності між процесами оцінювання та акредитації якості вищої освіти; продемонстровано тенденції, сучасні погляди та трансформації, що невинно здійснюються в процесі аналізу та покращення вищої освіти Німеччини. З'ясовано, що забезпечення та розвиток якості навчання та викладання є першочерговим завданням університетів. Вони виконують це завдання за допомогою внутрішніх університетських заходів із забезпечення якості та розвитку. Розмежовано та чітко окреслено головні завдання процедур оцінювання, програмної та системної акредитації й альтернативних методів. Тенденції до системи оцінювання предметів змінювались упродовж декількох років на користь акредитації, яка поступово витісняє вищезазначену процедуру. Показано складність процесу акредитації, оскільки до роботи залучено чимало кількості людей із різних галузей, які повинні оцінити та надати рекомендації задля покращення якості освіти. Зазначено, що процедури акредитації є дорогими, а загальні витрати в цілому перевищують норму. Встановлено, що університети самостійно повинні покривати витрати на проведення даних процедур й виплачувати певну суму агенціям та членам університету, залучених до процесу. Прослідковано, що самі агенції не є державними органами, проте набір правил, які вони повинні контролювати, є державними. Визначено, що сама акредитація виступає в ролі простого адміністративного акту, що має на меті надати схвалення міністерства на подальшу діяльність університету та здійснюється без правових гарантій.

Ключові слова: *оцінювання, предметне оцінювання, акредитація, програмна й системна акредитації, альтернативні методи, Акредитаційна рада, агенції, якість освіти, вища освіта.*

Anna DYNOVYCH,

orcid.org/0000-0002-8678-3311

Assistant at the Theoretical and Applied Linguistics Department

Zhytomyr Polytechnic State University

(Zhytomyr, Ukraine) anyash26@gmail.com

ASSESSMENT AND ACCREDITATION PROCEDURES FEATURES IN THE GERMAN HIGHER EDUCATION SYSTEM

The article describes the terms definitions «assessment», «accreditation», «program accreditation», «system accreditation», «alternative methods», «self-accreditation», «Accreditation Council», «agencies»; the characteristic features and differences between the assessment and accreditation processes of the higher education quality are analyzed; trends, modern views and transformations that are constantly being carried out in the process of analysis and improvement of the German higher education are demonstrated. It is found that ensuring and developing the learning and teaching quality is a priority task for universities. They accomplish this task through internal university quality assurance and development activities. The main tasks of assessment procedures, program and system accreditation, and alternative methods are delineated and clearly outlined. Tendencies to the subject evaluation system have been changing for several years in favor of accreditation, which is gradually replacing the above-mentioned procedure. The complexity of the accreditation process is shown as a considerable number of people from various fields are involved in the work and they must evaluate and provide recommendations for the education quality improvement. It is noted that the accreditation procedures are expensive, and the overall costs generally exceed the norm. It is established that universities must cover the costs of these procedures and pay a certain amount to the agencies and members of the university involved in the process. It has been observed that the agencies themselves are not public structures, but the set of rules they must control are public. It is determined that the accreditation itself acts as a simple administrative act that aims to provide the ministry approval for the further university activities and it is carried out without legal guarantees.

Key words: *assessment, subject assessment, accreditation, program and system accreditation, alternative methods, Accreditation Council, agencies, quality of education, higher education.*

Постановка проблеми. Визначення особливостей процедур оцінювання та акредитації в системі оцінювання якості освіти Німеччини є важливим елементом розгляду розвитку, становлення та утвердження закономірностей функціонування вищих навчальних закладів. Безумовно, якість освіти впливає на модернізацію навчання, залучення нових технік та прийомів викладання матеріалу, використання належних технічних інформаційних засобів.

З введенням в дію акредитації процес запровадження процедур оцінки предметів й систем забезпечення якості, був припинений. Про це свідчать документи та звіти майже усіх агенцій з оцінювання, які проводили міжуніверситетське предметне оцінювання через фіксовані проміжки часу (Вінтер, 2007: 7):

– у мережі північнонімецьких вищих навчальних закладів з 2006 року проводилась концепція міжуніверситетського предметного оцінювання лише на курсах із державним іспитом;

– центральна агенція з оцінки та акредитації ZEvA в Нижній Саксонії вирішила в середині 2006 року перетворити предметне оцінювання на «інституційне оцінювання». Саме тому ZEvA з часом мала все менше звернень від закладів, в той час як відділ акредитації значно розрісся;

– оцінювальне агентство EVALAG в Баден-Вюртемберзі протягом років проводило все менше безперервних міжпредметних оцінювань, які повністю припинились з 2007 року. Замість цього проводиться оцінювання подій і конференцій, що відбуваються на базі вищих закладів освіти;

– у мережі агенцій ENWISS оцінки університетів або предметів проводилися на добровільній основі. Щонайменше три інститути чи кафе-

дри об'єднувалися для утворення напрямку, щоб процедура відбулася. Через те, що суб'єкти були достатньо обтяжені акредитацією (і реструктуризацією), період часу та процес прийняття рішень для реалізації оцінювання ставали все довшими. Оцінювання часто проводилося на разовій основі; це передбачало процеси формування профілю, структурні рішення, нові курси навчання або підготовку до повторної акредитації.

Аналіз основних досліджень і публікацій показує, що особливостями процедур оцінювання та акредитації займалися ряд іноземних вчених: Мартін Вінтер, Доріт Геркенс, Бернард Шмітд та інші. Вони виокремили головні історичні аспекти становлення даних процедур, зазначили їх основні характеристики та вказали їх позитивні й негативні сторони, продемонстрували їх введення в систему оцінювання якості освіти Німеччини. Серед українських дослідників слід виокремити Л.А. Шеремет, Т.І. Стойчик, О.Є. Кулик та інші. В роботах науковців можемо побачити аналіз іноземного досвіду, а також вітчизняний досвід управління якістю надання освітніх послуг.

Метою статті є аналіз та виокремлення основних характеристик процедур оцінювання та акредитації в системі вищої освіти Німеччини, демонстрація їх впливу на процес організації освітнього процесу, показ етапів проведення та різновидів даних процедур.

Виклад основного матеріалу. Тенденції до системи оцінювання предметів змінювались упродовж декількох років на користь акредитації, яка поступово витісняє предметне оцінювання. Лише деякі відділи чітко дотримувались проведення процедури, в той час як більшість використовували різні терміни, умови та підходи до проведення.

Рис. 1. Відсоткове співвідношення університетів, які дотримувались проведення процедури предметного оцінювання в різні роки

Ми бачимо, що відбувається зниження рівня проведення процедури предметного оцінювання. Звичайно, це зумовлено лише виникненням процедури акредитації, що має печатку Акредитаційної ради, яка затверджує умови проведення курсів.

Запровадження німецької системи акредитації в кінцевому підсумку означало занепад оцінювання предметів, оскільки, з одного боку, акредитація має бути проведена, щоб мати можливість взагалі пропонувати курси, а з іншого боку, оцінка предметів просто більше не доступна на додаток до акредитації.

Процедури акредитації складні та дорогі. Агенції беруть близько 13000 євро за процедуру; близько половини цієї суми витрачається на зовнішнє оцінювання. Але загальні витрати значно вищі. Викладачам доводиться багато працювати; не кажучи вже про час, витрачений студентами, що входять до складу комісії з оцінки якості освіти. Університети, як правило, повинні самостійно нести виплати агенціям та витрати на робочий час членів університету (Вінтер, 2007: 7).

Оскільки самі агенції стягують відносно великі суми грошей за програмну акредитацію та через низьку спроможність університетів агенції із задоволенням вдаються до кластерної акредитації. Протягом кластерної акредитації предметні групи об'єднуються, тобто акредитуються в спільній процедурі. Обидва курси бакалавра та магістра в цій предметній групі належать до одного кластеру. Як ми бачимо, університети середнього розміру можуть бути акредитовані по всій країні за суму від 200 000 до 300 000 євро. Хоча це набагато дешевше, ніж акредитація індивідуальної програми для кожного курсу, це все одно дороге. Однак, якщо Акредитаційна рада дотримуватиметься свого статуту оголошувати акредитованими лише повні курси навчання, а не окремі курси чи навчальні програми, це скоро стане неможливим.

Оцінювання предметів є таким же складним і, отже, таким же дорогим, як і процедури акредитації. Якщо предметне оцінювання чи акредитація самі по собі є дорогими та трудомісткими, то разом вони не під силу університетам, оскільки витрати не виправдані. Тому, як уже зазначалося вище, оцінка не може стояти поруч з домінуючою акредитацією. Інтеграційний сценарій, тобто спільне використання процедурних елементів акредитації та оцінювання, можливий лише в дуже обмеженій мірі з огляду на розбіжність процедурних цілей.

Говорячи з суб'єктами щодо реалізації реформи структури навчання, можна побачити, чому вирі-

шальну роль викладачі віддають акредитації. Це й має перевагу (з точки зору реформування структури навчання): акредитація використовується як «загрозливий аргумент» і дисциплінуючий інструмент при запровадженні нових курсів, чим виправдовується впровадження нової системи та її правил й, як результат, виконується. Цінність процедури акредитації полягає насамперед у тому, що її серйозно сприймають ті, хто бере участь, оскільки йдеться про допуск або недопуск курсів. У результаті всі умови виконуються, хоча й після обговорення з агенцією. Постає питання чи будуть реалізовані заходи щодо вдосконалення якості освіти, які є результатом процедур оцінювання. Їх реалізація залежить від двох факторів: а) мотивації персоналу спеціалістів; б) відданості та розуміння керівництвом університету фактичного використання оцінювання як інструменту контролю. Звичайно, при проведенні акредитації, існує тиск щодо реалізації.

На думку Мартіна Вінтера, акредитація завдяки своїй конструкції та процесу не завжди може бути ефективною з точки зору покращення якості освіти. Акредитація «завжди є проміжним контролем». Згідно з дослідженням даного процесу, суб'єкти мають на меті якомога плавніше пройти дану процедуру, а не отримати корисні підказки щодо покращення якості освіти. Пропозиції щодо покращення формуються як умови в процедурах акредитації. (Вінтер, 2007: 7).

Безумовно, якість акредитації особливо залежить від експертів та їх звітів. Спостерігається тенденція до дефіциту кваліфікованих кадрів, а це змушує агенції вдаватися до вибору другорядних фахівців:

а) експерти можуть бути погано підготовлені, оскільки не розуміються на новій системі навчання та курсах, що збираються оцінювати;

б) експерти можуть мати певні уявлення про систему навчання загалом і курс зокрема, саме через цю упередженість навряд погодяться на позитивну оцінку;

в) одні й ті самі моменти часто критикуються або вимагаються знову (розширення співпраці, посилення міждисциплінарної орієнтації тощо). Як наслідок, курси починають базуватися на цих постулатах, навіть якщо це не обов'язково те, що потрібно університетам чи деяким курсам. Такого роду зауваження створюють певний ризик стандартизації навчання та викладання відповідно до чітко визначених норм.

Винесення рішення залежить від складу експертної групи. А це в свою чергу залежить від інтенсивності підготовки, упередженості та

кваліфікації експертів. Оскільки експерти та їх голоси відрізняються, рішення акредитаційної комісії агентства, засновані на них, також відрізняються. Тому вибір експертів є ключовим для позитивного рішення щодо університетів.

Якщо говорити про оцінювання та акредитацію, то між ними прослідковується чітка відмінність. У деяких процедурах оцінювання адміністрація університету вибирає експертну групу, можна залучувати вже відомих колег до даної процедури. Під час акредитації адміністрація університетів має право накласти вето на окремих експертів, якщо вони недоцільним шляхом користуються своїми повноваженнями.

У випадку акредитації експерти та їх оцінки відіграють набагато важливішу роль для подальшого існування програми отримання ступеню. Ми вказуємо на допущення чи недопущення курсу навчання, а отже, йдеться саме про існування інститутів чи окремих кафедр. З цієї причини фундаментальній критиці експертної оцінки тут надається особлива вага (Вінтер, 2007: 7).

Оскільки акредитація є надзвичайно важливою, постає питання, хто ж виносить остаточне рішення. Що ж робити, якщо експертний висновок радить не давати акредитацію університету? В агенціях існує внутрішній орган, який займається апеляційними рішеннями: акредитаційна комісія. Саме туди університет може подати звіт та заявку на повторний розгляд та чекати на нове рішення. Проводити повторну експертну оцінку коштуватиме занадто дорого так, як прийдеться знову сплатити порядку 13 000 євро.

Якщо ж акредитаційна комісія все одно виносить негативне рішення на рахунок закладу освіти, університети мають право конфіденційно звернутись до Акредитаційної ради. Акредита-

ційна рада є фондом публічного права, а не відділом розгляду скарг. У випадку, коли й вона не в змозі допомогти, виходом є подання звичайного судового позову.

У Німеччині юридичний характер акредитації залишається й досі незрозумілим, оскільки не було вирішено чи діяльність агенцій повинна оцінюватись відповідно до норм приватного чи публічного права. Самі агенції не є державними органами; набір правил, які вони повинні контролювати, є державним – однак постанови кабінету міністрів не мають обов'язкового характеру міністерських указів. Тому сама акредитація виступає в ролі простого адміністративного акту, що має на меті надати схвалення міністерства на подальшу діяльність університету та здійснюється без правових гарантій.

Процедури проведення акредитацій приватизуються, тобто переходять від міністерств до відомств, але витрати покладаються на самі університети в рамках впровадження глобального бюджету та зміцнення університетської автономії. Проведення акредитації ґрунтується на якості, що оцінюють експерти, а саме ранжування оцінки покладено на самоорганізацію науки та університетів.

Окрім оцінки змісту експертами при акредитації перевіряють відповідність державним структурним вимогам приватні установи. «Відверто кажучи, мотивацією для запровадження акредитації в Німеччині є скоріше модифікація процесу державного затвердження програм отримання дипломів, ніж встановлення процесу забезпечення якості як такого», — пише директор Акредитаційної ради Ахім Хопбах (Вінтер, 2007: 7).

Відмінність між процесами предметного оцінювання та акредитації можемо зобразити в таблиці 1.

Таблиця 1

Характерні відмінності між процесом предметного оцінювання та акредитацією

Предметне оцінювання	Акредитація
1. Для того, щоб провести оцінювання університети обмінювались досвідом та концепціями й, таким чином, впроваджували нові навчальні програми.	1. Запровадження акредитації означає зменшення впливу держави на систему вищої освіти та зміцнення автономії університетів.
2. Оцінювання на деяких територіях Німеччини могло проводитись на добровільній основі.	2. Акредитація є значно дорожчою процедурою.
3. Предметне оцінювання проводилось лише на курсах із державним іспитом.	3. Пропозиції щодо покращення якості освіти формуються як умови в процесі акредитації.
4. Предметне оцінювання мало на меті перевірити якість предмету та провести сертифікацію.	4. Існує тиск щодо реалізації процесів покращення якості освіти.
5. Адміністрація університету вибирає експертну групу, можна залучувати вже відомих колег.	5. Експертна група формується агенціями.
6. Експерти лише надають пропозиції щодо покращення якості освіти.	6. Експертна оцінка впливає на допущення чи недопущення курсу навчання.

Акредитація була запроваджена на підставі того, що необхідно скасувати тривалий процес розробки рамкових іспитових положень Конференцією ректорів університетів та Конференцією міністрів освіти. Сподівалися, що міністерські процедури затвердження окремих курсів навчання будуть замінені акредитацією або принаймні скорочені. За цими двома проблемами стояв основний намір зменшити вплив держави на систему вищої освіти та зміцнити автономію університетів.

Проте акредитація не витіснила державне затвердження курсів, а навпаки утвердилась, як невід'ємна частина складної процедури. Велика кількість представників міністерств засідають в Акредитаційній раді, вони мають право голосу в акредитації диференційованих курсів навчання. Загалом більшість державних міністерств, очевидно, хочуть і надалі мати право голосу у запровадженні нових курсів. Вони вказують це або в рамках цільових угод з університетами, або в окремих процедурах.

Загалом ми бачимо, що в процесі акредитації переважають більше негативні сторони: вона є довготривалою, надзвичайно дорогою, все більш врегульованою, проблематичною з точки зору верховенства права, несумісною з наукою, що й більше заважає університетам забезпечувати належну якість освіти. Тому було прийнято рішення альтернативного пошуку процедур, що могли б покращити акредитацію.

Протягом 2007 року було запропоновано процес системної акредитації. Довгий час було незрозумілим, що вона взагалі означає. Вона мала б бути менш дорога та менш трудомістка. З огляду на надмірні витрати та дефіцитні потужності процес акредитації з'явився на горизонті як привабливий міраж, який багато обіцяв. Пілотні проекти, які проводилися агентством ACQUIN у співпраці з Конференцією ректорів Німеччини, повинні були ввести більше ясності та початкового досвіду її впровадження. У брошурі самопрезентації системної акредитації зазначено:

«В інноваційному пілотному проекті, який є унікальним у німецькій системі вищої освіти та фінансувався Федеральним міністерством освіти та досліджень (BMBF) протягом двох років (01/2005-12/2006), університети Байройта та Бремена, університети прикладних наук Ерфурта та Мюнстера, Конференція ректорів Німеччини та Інститут акредитації, сертифікації та забезпечення якості ACQUIN спільно розробили нову процедуру акредитації освітніх програм і різні підходи до оптимізації якості процесів у викладанні та навчанні. Пілотний проект, який базу-

ється на концепції, розробленій ACQUIN, був затверджений на конференції ректорів університетів» (Вінтер, 2007: 7).

У 2007 році системна акредитація була запроваджена як альтернатива або доповнення до програмної акредитації. У своєму прес-релізі кабінет міністрів висловився, що «відбудеться зменшення процедурних зусиль для університетів, якщо вони зможуть продемонструвати надійну внутрішню університетську систему забезпечення якості і, таким чином, прискорити сертифікацію» (Вінтер, 2007: 7).

Проте все одно процес системної акредитації повинен доповнювати програмну акредитацію на «пробній основі». Основна ідея полягає в тому, що досліджуються більше не дипломні програми та їх якість, як при програмній акредитації, а скоріше основні процеси забезпечення якості. Питання полягає в тому, чи розроблені організація та процеси так, щоб, зрештою, можна було гарантувати високу якість навчальних програм.

Університет завжди потребує обох: системи забезпечення якості (наприклад: оцінювання предметів) і акредитації процесу. Системна акредитація запроваджувалась як більш вузька процедура, яка потребуватиме менше зусиль задля її проходження, проте як результат, виявилось, що дана процедура не стане більш дешевою та простішою.

Згідно з рішенням Акредитаційної ради про загальні правила здійснення процедур системної акредитації від 8 жовтня 2007 р. програмній акредитації підлягають 15 відсотків курсів університету. Ці 15 відсотків мають враховувати весь спектр предметів, які викладаються в університеті, співвідношення між курсами бакалавра та магістра. Очевидно, що на додаток до системної акредитації, потрібні деякі програмні акредитації та комплексне оцінювання предметів. Отож, від бажаної і сподіваної мінімізації зусиль не залишається нічого, а навпаки (Державний договір: 6).

Німецька система оцінювання якості освіти є складною, оскільки ми бачимо, що з 2007 року існують **програмна та системна акредитації й альтернативні методи**.

Альтернативні методи є самостійно розробленими університетами та мають на меті оцінювання якості освіти так само, як і програмна та системна акредитації. Альтернативні методи оцінювання якості освіти існують для того, щоб замінити програмну або системну акредитації. Об'єктом акредитації є відповідно сама альтернативна процедура, при успішному завершенні якої університет отримує право на самоакредитацію курсів навчання (Програмна акредитація: 3).

Під час проведення альтернативних процедур акредитації університет повинен довести, що він систематично реалізує формальні та предметні критерії, закладені в типовому законодавчому акті. Процес акредитації проходить у кілька етапів.

Перед проведенням альтернативної процедури необхідно отримати дозвіл компетентного наукового органу та Акредитаційної ради. Необхідно подати заявку та вже після її розгляду університет отримує схвалення. Після цього деталі проведення альтернативної процедури будуть визначені між університетом та Акредитаційною радою.

Надалі університет формує звіт на основі самооцінки своїх курсів та передає його до офісу ради. Після розгляду звіту створюється комісія, за участю зовнішніх незалежних експертів із сфер суспільства, що мають відношення до забезпечення якості освіти, зокрема представників науки, професійної практики, а також студентів. Результатом закінчення перевірки є оцінка з рекомендаціями або ж задовільна оцінка.

Акредитаційна рада приймає рішення про акредитацію шляхом визначення еквівалентності альтернативної процедури процедурам програмної чи системної акредитації. Розглядається звіт про самооцінку, висновок експертів та, якщо є, виписка з університету; його подає до Акредита-

ційної ради компетентний науковий орган (Програмна акредитація: 3).

Після акредитації Акредитаційна рада нагороджує університет печаткою фонду, яка дає право самостійно оцінювати освітні програми та курси (Програмна акредитація: 3).

Як правило, за два роки до закінчення терміну акредитації альтернативна процедура переоцінюється незалежною науковою установою, яка підпорядковується Акредитаційній раді. За результатами оцінки та моніторингу процедури Акредитаційна рада дає рекомендацію щодо продовження права на самоакредитацію.

Отож, доцільним є підсумувати в чому ж полягають відмінності в програмній, системній акредитації та альтернативних процедурах.

Висновки. Підсумовуючи зазначене вище, можемо констатувати, що система оцінювання якості освіти в Німеччині є складним оцінювальним процесом, до якого залучені чимало представників різних ланок: як закладів навчання, агенцій, органів Акредитаційної ради, так і робітників практичних спеціальностей. Загалом процес акредитації є доволі затратним, тому переважна більшість університетів намагаються пройти його безболісно, плавно й з ґрунтовним рівнем підготовки. Важливо усвідомлювати той факт, що компетентність представників експертної групи віді-

Таблиця 2

Підсумкова порівняльна характеристика програмної, системної акредитації та альтернативних процедур

Програмна акредитація	Системна акредитація	Альтернативні процедури
1. Об'єктом є курси бакалавра/ магістра в державних або визнаних державою університетах Німеччини.	1. Об'єкт – внутрішня потреба забезпечення якості роботи університету.	1. Об'єкт – альтернативна процедура, при успішному завершенні якої університет отримує право на самоакредитацію курсів навчання.
2. Рішення, як правило, стосується лише індивідуального курсу.	2. Університет отримує право нагороджувати печаткою Акредитаційної ради ті курси, які в ньому вивчаються.	2. Перед проведенням процедури необхідно отримати дозвіл компетентного наукового органу та Акредитаційної ради.
3. Агенція призначає експертну групу.	3. Університет має підтвердити, що він підходить для забезпечення кваліфікаційних цілей та стандартів якості курсів, які викладає.	3. Університет формує звіти на основі самооцінки своїх курсів.
4. Експерти подають звіт агенції.	4. Якщо університет проходить переакредитацію, то необхідно показати, що всі програми бакалавра та магістра хоча б один раз пройшли внутрішню систему оцінювання якості освіти.	4. Акредитаційна рада приймає рішення про акредитацію шляхом визначення еквівалентності альтернативної процедури процедурам програмної чи системної акредитації.
5. Акредитаційна рада приймає рішення про акредитацію.	5. Експерти подають звіт агенції.	
6. Термін дії 8 років.	6. Акредитаційна рада приймає рішення про акредитацію.	
	7. Термін дії 8 років.	

грає найважливішу роль, оскільки спираючись на їх рекомендації, Акредитаційна рада виносить свій вердикт. Якщо є питання, то відповідно представники вищих ланок можуть бути залученими в процес акредитації.

Система оцінювання якості освіти постійно вдосконалюється, враховуючи сучасні тенденції,

погляди та невпинні трансформації. Конференція ректорів Німеччини та представники органів Міністерства освіти звертають увагу й на зміни, що відбуваються в сусідніх країнах, беруть до уваги їх досвід та зміни, експериментують з новими підходами до акредитації, а отже, освітній процес в Німеччині перебуває на шляху до постійного вдосконалення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Шеремет Л.А. Система оцінки якості вищої освіти в Німеччині. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка (57). Житомир, 2011. С. 33–38.
2. Akkreditierungssystem. Funktionsweise des Systems. URL: <https://www.akkreditierungsrat.de/de/akkreditierungssystem/akkreditierungssystem>
3. Alternative Verfahren. Akkreditierungsgegestand. URL: <https://www.akkreditierungsrat.de/de/akkreditierungssystem/alternative-verfahren/alternative-verfahren>
4. Programmakkreditierung. URL: <https://www.akkreditierungsrat.de/de/akkreditierungssystem/programmakkreditierung/programmakkreditierung>
5. Regeln für die Akkreditierung von Studiengängen und für die Systemakkreditierung. URL: www.akkreditierungsrat.de/sites/default/files/downloads/2019/AR_Beschluss_Regeln_Studiengaenge_Systemakkreditierung_2013.02.20_Drs.20-2013.pdf
6. Staatsvertrag über die Organisation eines gemeinsamen Akkreditierungssystems zur Qualitätssicherung in Studium und Lehre an deutschen Hochschulen (Studienakkreditierungsstaatsvertrag). URL: <https://www.akkreditierungsrat.de/sites/default/files/downloads/2019/Studienakkreditierungsstaatsvertrag.pdf>
7. Winter, Martin Programm-, Prozess- und Problem Akkreditierung. Die Akkreditierung von Studiengängen und ihre Alternativen. Die Hochschule: Journal für Wissenschaft und Bildung 16, 2007. pp. 88–124 URL: www.pedocs.de/volltexte/2019/16416/pdf/t1726.pdf

REFERENCES

1. Sheremet L.A. Systema ozinky iakosti vyschoi osvity v Nimechunni [Quality Assessment System of Higher Education in Germany]. Visnyk Zhytomyrs'kogo derzavnogo universytety imeni Ivana Franka (57). Zhytomyr, 2011. pp. 33–38 [in Ukrainian].
2. Akkreditierungssystem. Funktionsweise des Systems [Accreditation System. The system functioning]. URL: <https://www.akkreditierungsrat.de/de/akkreditierungssystem/akkreditierungssystem> [in German].
3. Alternative Verfahren [Alternative Methods]. URL: <https://www.akkreditierungsrat.de/de/akkreditierungssystem/alternative-verfahren/alternative-verfahren> [in German].
4. Programmakkreditierung [Program Accreditation]. URL: <https://www.akkreditierungsrat.de/de/akkreditierungssystem/programmakkreditierung/programmakkreditierung> [in German].
5. Regeln für die Akkreditierung von Studiengängen und für die Systemakkreditierung [Rules for the Degree Programs Accreditation and for System Accreditation]. URL: www.akkreditierungsrat.de/sites/default/files/downloads/2019/AR_Beschluss_Regeln_Studiengaenge_Systemakkreditierung_2013.02.20_Drs.20-2013.pdf [in German].
6. Staatsvertrag über die Organisation eines gemeinsamen Akkreditierungssystems zur Qualitätssicherung in Studium und Lehre an deutschen Hochschulen (Studienakkreditierungsstaatsvertrag) [Interstate Treaty on the Joint Accreditation System Organization for Quality Assurance in Studies and Teaching at German Universities (Interstate Study Accreditation Treaty)]. URL: <https://www.akkreditierungsrat.de/sites/default/files/downloads/2019/Studienakkreditierungsstaatsvertrag.pdf> [in German].
7. Winter, Martin Programm-, Prozess- und Problem Akkreditierung. Die Akkreditierung von Studiengängen und ihre Alternativen [Program, process and problem accreditation. The accreditation of courses and their alternatives]. Die Hochschule: Journal für Wissenschaft und Bildung 16, 2007. pp. 88–124. URL: www.pedocs.de/volltexte/2019/16416/pdf/t1726.pdf [in German].